

Rigidiorē vivendi formam professæ sunt plures congregatio-
nes, ut monachorum S. Benedicti congregatio *Verodunensis* in
Lotharingia, confirmata anno 1604 a Clemente VIII, et *S. Mauri*
anno 1618, approbata a Gregorio XV; *Cisterciensium*, qui di-
cuntur *de la Trappa*, reformatio cœpit anno 1662. Canonicorum
regularium *S. Genovefæ* anno 1634 ab apostolica Sede confir-
mationem obtinuit. Reformationi ordinis Prædicatorum in Galliis
operam dedere *Sebastianus Michael* et *Joannes Baptista Carre*,
quorum ille decessit an. 1618, et iste an. 1633.

Fœminarum quoque perutilium et puellarum institutionem
curantium cœtus, hoc XVII sæculo prodierunt. Enimvero
Victoria Furnaria anno 1604 Genuæ virgines, quæ a ceruleo
vestis colore vocantur *Cælestes*, in unum congregavit. Quæ
appellantur *Visitationis*, auctore Francisco Salesio, anno 1610
primam domum Anneckii in Sabaudia incoluerunt. Insequenti
autem anno *Ursulinas Maria Luillier* Parisiis, eodemque
anno 1611 in Lotharingia *Petrus Fererius* instituit. Moniales
S. Benedicti in Galliis *Calvarii* nomine celebres originem
habuerunt circa annum 1618, adprobationem vero a Grego-
rio XV anno 1621. Harum institutor, cum *Antonia* principe
aurelianensi, vita functa anno 1618 Pictavi, sexto ab exordio
congregationis mense, fuit *Joseph*, ordinis Capuccinorum, qui
pie decessit labente anno 1638, antequam vaticanam purpu-
ram, ad quam Ludovicus XIII illum nominaverat, fuisset asse-
cutus. *Jesuitissas* extra claustra viventes Urbanus papa VIII
anno 1630 suppressit¹.

¹ Bulla Urbani VIII, qua supprimitur congregatio *Jesuitissarum*, pro-
mulgata fuit sequenti anno 1631, mense maio. Eadem congregatio in
Germania, Viennæ præsertim et Pragæ fuerat propagata. Adversum
illam Romæ coram Sacra Congr. *de Propaganda Fide* orationem habuit
gravissimam, instructamque nervosis rationum momentis Valerianus
Magni, mediolanensis ordinis FF. Prædicatorum; Valerianus iste laudatur
in epistola decima quinta ex provincialibus. Scripsit Valerianus adversus
Gomenium ministrum protestantium, librum inscriptum: *Echo absurdi-
tatum Ulrici de Neufelblæsa*, impressum Cracoviæ anno 1646. Vaticanam
purpuram, quam ut illi conferret Urbanus VIII, per epistolam enixe roga-
verat Uladislaus, rex Poloniæ, sprevit humillime, ut evangelicis missio-
nibus totus incumberet. Videtis Bailletium volumine I *Anti*. pag. 239.

Præter equestres ordines *Sanguinis Christi* institutum a
Vincentio Gonzaga, duce Mantuæ, anno 1608, et *S. Ludovici*
a Ludovico XIV, christianissimo rege, anno 1693, alii hoc sæ-
culo equites speciosis titulis condecorati fuerunt, nimirum
anno 1652 in Silesia equites *Mortis*; anno 1660 Brennoburgii
equites *Concordiæ*; anno 1685 in Borussia, equites *Genero-
sitas*; anno 1692 in Argelia, vulgo Torgau, equites *Sincerita-
tis*, et anno 1690 in Saxonia equites *Integritatis*. Etiam ma-
tronarum ordines instituti, videlicet, anno 1662 sub nomine
Virtutis, cum epigraphe circa symbolum solis: *Sola triumphat
ubique*, et anno 1668 *Crucis dominicæ*, aureo hujus signo in-
scriptis verbis: *Salus et gloria*. Huic ordini augustissima impe-
ratrix præficitur.

APPENDIX

RERUM ALIARUM COMPLURIUM.

Henricus IV *Borbonius*, rex Galliarum, anno 1610, pridie
idus maias, a Francisco Ravalliaco, nefario parricida, confos-
sus interiit¹. Regnavit postmodum usque ad annum 1643
Ludovicus XIII, filius Henrici IV et Mariæ Mediceæ; tum
Ludovicus XIV, cognomento Magnus, filius Ludovici XIII et
Annæ Austriacæ, qui obiit die 1 septembris, anno 1715. In
Hispania post Philippum III vita functum anno 1621, regna-
runt *Philippus IV*, ejus filius, usque ad annum 1665, deinde
Carolus II qui absque liberis decessit kal. novembris an. 1700,
constituto tabulis testamentariis hærede *Philippo Borbonio*,
duce Andegavensi. Is est *Philippus V*, qui ab anno 1700 His-
paniarum monarchiam gubernavit usque ad annum 1724, quo
filio *Ludovico I* renunciavit regnum, quod tamen eodem anno,
Ludovico extincto, rursus suscepit administrandum. In Lusi-
tania vero ab anno 1621 usque ad annum 1640 regnavit præ-

Obiit Valerianus Salisburgi apud Batavos an. 1661. Extat de pio illius
obitu relatio, anno proximo 1662 typis procusa.

¹ Agebat *Henricus* annum 57; parricida autem die 27 ejusdem mensis
affectus supplicio, natus erat annorum 31. Cor regis ad collegium Jesuita-
rum translatum fuit.

laudatus *Philippus IV*, rex Hispaniarum; at an. 1640 Lusitani proprium regem elegerunt *Joannem IV*, ducem Brigantiæ, qui regnavit usque ad annum 1656. Huic successit *Alphonsus VI*, mortuus anno 1683, atque Alphonso *Petrus II*, qui e vivis migravit anno 1706, V idus decembris ¹.

Mahomet III extincto anno 1603 successit *Achmetes I*, qui obiit anno 1617, die 15 novembris. Imperium tunc administravit brevi tempore illius frater *Mustapha*, sed hoc ob inertiam et immanitatem deposito, acclamatus est imperator *Osmannus*, filius Achmetis. Osmannus ob bellum infeliciter gestum cum Polonis anno 1620 post biennium e throno dejectus et laqueo peremptus est. E carcere eductus et ad thronum rursus evectus *Mustapha*, transactis vix sex mensibus, de throno rursus deturbatus anno 1623, tenebricoso inclusus est carceri. Commissum tum imperium *Amurathi IV*, fratri Osmanni et filio Achmetis I, qui periit ob nimiam ebrietatem anno 1640, die 8 februarii. Imperarunt deinde *Ibrahim*, frater Amurathis IV, usque ad annum 1649, *Mahumetes IV*, filius Ibrahim, usque ad annum 1687, *Solimanus IV*, frater Mahumetis usque ad annum 1691, *Achmetes II*, frater Solimani usque ad annum 1695, *Mustapha II*, filius Mahumetis IV et nepos Achmetis II, ab anno 1695 usque ad annum 1703, quo anno solum conscendit *Achmetes III*, illius frater.

Inter christianos, horumque hostes infensissimos mahumetanos non semel bellum exarsit. Primo hujus sæculi anno, nempe 1601, Hispani Algerium frustra occupare tentarunt. At anno 1603 in Hungaria Turcæ magna affecti sunt clade. Post biennium ipsi occuparunt Strigonium, urbem Pannoniæ inferioris. Maurorum nongenta millia an. 1610, regnante Philippo III, jussa ex Hispaniis discedere. Melitensium equitum

¹ Angliæ coronam, post Elisabetham mortuam anno 1603, consecuti sunt *Jacobus I Stuartius* eodem anno; *Carolus I* anno 1625; *Cromwelius* tyrannus anno 1648; *Richardus* item tyrannus anno 1659; *Carolus II* anno 1660; *Jacobus II* anno 1685 regno expulsus; *Gulielmus III* anno 1690. In Polonia post Sigismundum III adepti sunt regnum anno 1632 *Uladislaus Sigismundus*; anno 1648 *Joannes Casimirus*; anno 1669 *Michael Choributius*; anno 1674 *Joannes Sobieski*, et anno 1697 *Fredericus Augustus*.

triremes an. 1644, deprædarunt naves turcicas, quibus cum Osmanno, filio Ibrahim, vehebatur sultana Saphira. Irruentes anno sequenti 1645 in Cretam insulam, Caneam, olim Cydoniam, urbem munitissimam longa obsidione expugnarunt. A Venetis an. 1649 devicti maritima pugna, et rursus an. 1651, 1655 et 1657 superati; an. 1663 in Hungaria victoriis potiti sunt, atque an. 1669 insulam Cretensem in suam redegerunt potestatem, post certamen viginti quatuor annorum et obsidionem mensium 28, dierumque 27. Centum quinquaginta millia barbarorum, christianorum vero triginta millia in bello cretensi perierunt. Algerium an. 1682, 1683 et 1689 tormentis bellicis, quæ bombardas vocant, Galli vexarunt. Apud Strigonium an. 1685 sub Carolo V, duce Lotharingiæ, et an. 1687 apud Patras in Peloponneso a Venetis Turcæ clade prostrati sunt magna. Taurunum ¹ an. 1690 occuparunt, et ann. 1692 amiserunt in Hungaria Varadinum.

Neque hæc tantum bella sæculo XVII contigerunt, sed alia plurima. In Galliis enim viguit bellum civile calvinistarum, anno præsertim 1625 et sequenti. At an. 1627 Rupella a Ludovico XIII fuit expugnata, ibique restituta religio catholica. Vexata quoque est Gallia intestinis discordiis, auctore præcipuo Condæo, bellicosissimo principe. Adversus Sabaudia ducem, anno 1630 prælaudatus Ludovicus XIII castra movit. Inter Gallos vero, Hispanosque sæpe sæpius exarsit bellum, ut an. 1635, 1647, 1650, 1654, 1658 et 1673. Etiam cum Anglis, Danisque Galli an. 1656 pugnarunt. Ingentem Hispanorum cladem ad Rupem Regiam in Campania, seu in finibus Hannoniæ an. 1643, episcopi monasteriensis adversus Batavos copias militares anno 1665 coactas, cæterosque flagrantium bellorum apparatus motusque prætereo. Angli an. 1694 Britannia portum *Brivaten* (vulgo *Brest*) occupare frustra tentarunt.

Nec diu in enarrandis rebus aliis, quæ aliquibus infaustæ fuere, morabor. Recensendæ sunt tamen urbes tormentis bellicis, quæ bombas vocitant, quassatæ ac semidirutæ. Experta est hujusmodi tormenta an. 1684 jussu christianissimi regis

¹ Belgrado.

civitas Genuensis, Algerium insuper an. 1682, et rursus anno sequenti, necnon Bruxellæ an. 1695. Incendio ann. 1621 absumptum est una cum bibliotheca collegium Jesuitarum coloniense; quo anno Jacobus Reingius ejusdem Societatis ad protestantes defecit. Tertia item pars civitatis constantinopolitanæ cum bibliotheca mss. arabicis refertissima, an. 1633 voracitate flammarum redacta est in cineres. Terræmotus Neapoli, finitimisque urbibus ann. 1688, et 1694 damna attulit maxima. Concidit prioris sacræ Jesuitarum Ædis testudo, porticus elegantissima templi Castoris et Pollucis; Beneventum vero et propinqua oppida æquata solo. Verum hæc ex tristibus enarrasse sufficiat.

Prosperiora referamus, ac primum fœdera pacis et dissidentium concordiam. Ergo inter Paulum V et Venetos an. 1607 compositæ sunt controversiæ. Sopita an. 1618 in Galliis civilis discordia. Maria Medicea regina an. 1620 reconciliata Ludovico XIII. Inter Gallos Anglosque an. 1629 pax inita, et ann. 1664 Pisanos inter et romanum Pontificem, Galliarumque monarcham; inter Gallos quoque et Hispanos an. 1668, ac pariter inter Angliam, Hollandiam et Daniam. Item an. 1669 inter Carolum ducem Lotharingiæ et electorem palatinum. Anno autem 1679 imperium, Gallia, Dania, Suecia, electores, Turcæ etiam, Noviomagi, id est Spiræ, concordiam firmarunt. Apparuit an. 1680, die 26 decembris, ingens ille cometes, cujus occasione *Casinus* percelebris mathematicus conscripsit *Systema* de istorum crinitorum siderum reditu periodoque, suasque commentationes, cum titulo *Pensées diverses*, edidit Petrus Bayle, caute legendum opus. Vide proximi sæculi caput tertium. Episcopi gallicani anno 1692 dissidiis compositis Innocentio XII obtemperarunt.

Ea insuper jucundiora sunt, fideique christianæ monumenta splendidiora, quæ subsequuntur. Magni enim principes sæculo XVII, abdicatis erroribus et terreno principatu neglecto, nomen Christo dederunt. Anno 1621 filius Mahumetis imperatoris Turcarum suscepit baptismum, Francisci nomine assumpto. Rex Tuneti pariter an. 1646 baptizatus est, illi Domi-

nicî nomine imposito. Filius quoque primogenitus Jungley imperatoris Sinensium cum matre ad christianam religionem accessit, ei nomine indito Constantini, atque parenti imposito nomine Helenæ; quod contigit eodem an. 1646. Rex itidem Monomotapæ in Africa an. 1652, baptismo regeneratus est et appellatus Dominicus. Major natu dynastæ Marochii, quod Africæ regnum veteres dixerunt Bocanum Hemerum, an. 1667 sacro initiatus lavacro, ingressus est Societatem Jesu. Hanc an. 1642 amplexus quoque fuerat Casimirus, Poloniæ princeps, qui an. 1646 promotus fuit ad purpuram vaticanam, qua tamen sese abdicavit an. 1668, proficiscens in Gallias¹.

Hisce catholicæ religionis triumphis accessit Christianæ, reginæ Suecorum, ad catholicam fidem conversio. Quæ anno 1654 regnum cessit Carolo Gustavo, filio Joannis Casimiri comitis palatini; anno proximo romanæ Ecclesiæ professa est dogmata; Laureti Deiparæ regale diadema sceptrumque dicavit; atque anno 1656 in urbe Roma abjuravit errores Lutheri, et sacro chrismate ab Alexandro VIII obsignata, postmodum Christina Alexandra fuit appellata. Etsi autem ann. 1660 et rursus an. 1666 in Sueciam ob regni negotia tractanda concessit, nunquam tamen a proposito susceptæ religionis catholicæ potuit dimoveri, et Romam reversa, doctissimorum virorum usa est contubernio, ibique magna litterarum altrix ac patrona obiit anno 1689, monumento in æde vaticana eidem erecto.

Æquum tandem est, ut nonnulla dicamus de litterarum incrementis, virisque clarissimis. Academiæ institutæ sunt in Belgio, an. 1614 groningana, et anno 1636 ultrajectina; Parisiis an. 1666 Academia scientiarum; in Germania anno 1607 gissena, et an. 1669 chiloniensis, atque in America, guatimalensis, in nova Hispania, an. 1628.

Viris sæculi XVII præstantissimis præter enumeratos cap. iv

¹ Permulti alii viri principes ab hæresi ad romanam Ecclesiam venerunt: anno 1614 Wolphangus Wilhelmus, dux Neoburgi; anno 1635 Christianus Augustus, palatinus elector, cujus exemplum sorores præclarissimæ secutæ sunt. Vide indicem præmissum epistolis dogmaticis P. Seedorff S. J. editis gallico italoque idioma.

accensendi sunt, *Justus Lipsius* Belga, qui obiit anno 1606; *Antonius Possevinus*, Societatis Jesu, obiit anno 1611; *Scævola Sammarthanus* obiit 1623; *Andreas Schottus*, *Famianus Strada* et *Joannes Mariana* Soc. Jesu, quorum primus obiit an. 1636, alter ineunte sæculo floruit, tertius circa an. 1624 decessit¹; *Isaac Casaubonus*, card. Baronii adversarius, vita functus est anno 1614; *Joannes Drusius* an. 1616; *Arnoldus Pontanus*, de Chronologia præclare meritis, an. 1605; *Jacobus Augustus Thuanus*, historicus accuratissimus, anno 1617²; *Sethus Calvisius*, et ipse Chronicæ auctor, obiit an. 1615; *Joannes Buxtorfius*, hebraicarum litterarum peritissimus, obiit an. 1629; *Fronto Ducæus*, Jesuita egregie eruditus, obiit an. 1623; *Trajanus Bocalinus* facetus et maledicus, interiit Venetiis, sacculis arena plenis contusus; *Philippus Cluverius*, insignis geographus, obiit an. 1623; *Thomas Campanella*, ord. Præd., celebris philosophus, an. 1639; *Petrus Cunæus*, illustrator reipublicæ Hebræorum, an. 1638; *Joannes Meursius*, indagator antiquitatis, an. 1639; *Renatus Carthesius*, peracutus philosophiæ novator, decessit an. 1650; *Petrus Molinæus*, hostis catholice religionis infensissimus, an. 1658; *Petrus Gassendus*, philosophiæ epicureæ instaurator, an. 1655; *Gerardus Joannes Vossius* miræ eruditionis et eloquentiæ³, utinam orthodoxus! obiit an. 1650. Quid maris arenas numero, oceanumque dimetior? Occurrunt et catholici, et heterodoxi prorsus innumeri, *Ludo-*

¹ Excelluit in mathematicis *Christophorus Clavius* Bambergensis, S. J. Mortuum Romæ an. 1612, die 6 februar. tradit *Alegambe* in *Biblioth.*, pag. 74. A bubalo humi afflictum, contritum, necatumque dum inviseret septem Urbis templa, narrat in oratione *De philosoph. luctuoso exitu* Paganinus Gaudentius. *Benedictus Menzini* inter poetas italos haud vulgaris, Florentiæ natus est an. 1646; sed Romæ decessit inchoato jam sæc. XVIII, id est, an. 1704. *Egidius Menagius* græca, latina, itala et gallica pœsi celebris an. 1692 Parisiis occubuit. *Joannes Baptista Molière*, quem Galli tanquam comœdiæ inter suos parentem habuerunt, obiit Parisiis anno 1673, dum in theatro personam ageret *ægroti imaginarii*, correptus apoplexia.

² Thuani historia Romæ proscripta est an. 1609 una cum libris gallice scriptis, *le Plaidoyer de M. Arnault contre les Jésuites*, et *l'Arrêt du Parlement de Paris contre Jean Châtel*.

³ De isto etiam supra cap. III.

vicus Cappellus, *Aubertus Miræus*, *Eurycius Puteanus*, *Nicolaus Rigaltius*, *Gaspar Scioppius*, *Joannes Seldenus*, *Daniel Heinsius*, *Jacobus Usserius*, *Joannes Dallæus*, *Samuel Petitus*, *Gabriel Naudæus*, *Claudius Salmasius*, *Fredericus Spanhemius*, *Samuel Bochartus*, *Joannes Ligthfootius*, *Lucas Holstenius*, *Joannes Henricus Hottingerus*, *Joannes Fredericus Gronovius*, *Tanaquillus Faber*, *Thomas Villis*, *Thomas Pope-Blount*¹, etc.

Ne miretis prætermissum a nobis *Galilæum* Galilæi Florentinum, mathematicum et philosophum præstantissimum. Non oblivionis, sed solertiæ id fuit, quoniam et Galilæo quædam sunt adnotanda. Ac primum Patavii et Pisis illum tradidisse mathematicas disciplinas maximo cum plausu, auditorumque profectu. Deinde principem Galilæum haberi recentiorum philosophorum, quales sunt, Bacon, Hobbes, Boile, Descartes, Van Helmont, aliique sexcenti, ut inquit *Animadv. in philosoph.*, sect. 18, Rapinus, insuper ad Galilæum invisendum Florentiam e longinquis civitatibus iter viros sapientissimos instituisse. Ulterius Galilæi sententiam de motu terræ, quæ an. 1633 proscripta fuit, modo ab illius quoque instituti, cujus opera damnata fuit, philosophis propugnari. Inexplebilem sapientiæ animam exhalavit vir ille maximus an. 1642.

¹ Concesserunt naturæ sæculo XVII viri eloquentia et poetica eruditione conspicui. Recensebo nonnullos. Decessit an. 1602 Paulus Melisus *Schedius* Heidelbergæ inter germanos poetas Pindaro et venusino Horatio comparatus. Anno 1606 Philippus *Desportes* Carnutensis, Henrico III, Galliarum regi, acceptissimus et gallicanæ linguæ princeps et solertissimus expolitor. Anno 1618 Jacobus, card. *Perronius*, tenacissimæ vir memoriæ et magnæ apud Paulum V romanum pontificem auctoritatis. Ad scientias reliquas, in quibus excelluit, poeseos addidit ornamenta. Joannes *B. Marini* Neapolitanus, inter poetas italos ætate sua clarus, sed neque imitatione, neque lectione dignus, obiit an. 1625. Franciscus *Malherbe*, qui Parisiis decessit an. 1638, parens gallicæ poeseos a suis habetur. Joannes *Armannus Du Plessis*, card. *Richelieu*, inter maxima regni negotia illi commissa, musis deditus fuit, exiitque mortalitatem an. 1642. Franciscus *Tristanus*, cognomento *Eremita*, vita functus an. 1633, inter Gallos dramatis componendis totus incubuit. Petrus Justus *Sautel*, Soc. J. Valentinus, demortuus an. 1662, de rebus minimis allegorias expolito carmine panxit. Joannes *Deuhlman* Dublinensis an. 1668. Joannes *Milton* Londinensis an. 1674; *Edmundus Waller*, itidem Anglus, an. 1687, obierunt carminibus patrio idiomate editis admodum conspicui. Eodem anno 1687 Petrus *Petit* in Gallia, et an. 1684 Petrus *Cornelius* fati cesserunt. Joannes *Racine* an. 1699 defunctus est.